

Datum

2026-04-01

Adress

Diarienummer

SBN-2026-183

Yttrande

Till

Kommunstyrelsen

Yttrande över Remiss klimat- och näringslivsdepartementet - Betänkandet En kortare instanskedja för mark- och miljöärenden (SOU 2025:122) STK-2026-367

Stadsbyggnadsnämnden har beslutat att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Stadsbyggnadsnämnden tillstyrker i huvudsak det förslag som läggs fram i betänkandet En kortare instansordning för mark- och miljöärenden (SOU 2025:122) om ändrad instansordning och överprövning samt ändringar av planprocessen.

Stadsbyggnadsnämnden delar bedömningen att det är lämpligt att beslut enligt plan- och bygglagen inte längre ska överklagas till länsstyrelserna utan direkt till mark- och miljödomstol. Stadsbyggnadsnämnden anser däremot att förslag om avgift för överklagande inte bör införas. Inte heller bör samrådskretsen vid planläggning begränsas på sätt som föreslås i betänkandet.

Yttrande

3. Instansordningen för ärenden som överprövas av mark- och miljödomstol

3.7.3. Ny instansordning för ärenden och mål enligt plan- och bygglagen

Stadsbyggnadsnämnden delar bedömningen att instanskedjan för ärenden enligt plan- och bygglagen bör förkortas för att få en effektivare överprövning.

Stadsbyggnadsnämnden instämmer i att länsstyrelsen bör utgå som överprövningsinstans och att kommunala beslut enligt plan- och bygglagen i stället ska överklagas direkt till mark- och miljödomstol. På så sätt blir instansordningen enhetlig, då detta är den ordning som redan gäller för beslut att anta detaljplaner.

Stadsbyggnadsnämnden menar i likhet med utredningen att det är en fördel att länsstyrelsen får en renodlad roll som tillsynsvägledande myndighet och ansvarig

myndighet för tillsyn i form av överprövning av detaljplaner och områdesbestämmelser. Stadsbyggnadsnämnden delar också bedömningen att det är lämpligt att slopa möjlighet till s.k. ventil till Högsta domstolen, och att på så sätt tydliggöra mark- och miljööverdomstolens roll som prejudikatinstans.

Stadsbyggnadsnämnden konstaterar i likhet med utredningen att det är en fördel att den överprövande instansen har kunskaper om lokala förhållanden. Länsstyrelsens kompetens vad gäller platsspecifika frågor är värdefull för överprövningen. Att Mark- och miljödomstolarna har tillgång till sakkompetens i form av tekniska råd gör sammantaget med behovet av effektiv överprövning att stadsbyggnadsnämnden trots allt anser att fördelarna med att slopa länsstyrelsen i instanskedjan för överklagade beslut enligt plan- och bygglagen uppväger nackdelarna.

3.7.4. Ny instansordning för ärenden och mål enligt miljöbalken

Stadsbyggnadsnämnden delar bedömningen att instansordningen för mål och ärenden enligt miljöbalken bör ändras på samma sätt som för ärenden och mål enligt plan- och bygglagen.

3.7.5. Instansordningen för ärenden om fastighetsbildning bör inte ändras

Stadsbyggnadsnämnden delar utredningens bedömning att nuvarande instansordning bör kvarstå för denna typ av mål och ärenden, av de skäl som framgår av utredningen.

3.7.6. Fullföljdsförbud införs avseende beslut om avvisning av överklagande vid mark- och miljödomstol

Stadsbyggnadsnämnden instämmer med förslaget. Förbud att överklaga dom och beslut om överklagat avvisningsbeslut bör gälla på samma sätt som innan begränsningen föll bort som en konsekvens av omarbetningen av förvaltningslagen år 2017. Det överensstämmer även med vad som gäller enligt förvaltningsprocesslagen för beslut som prövas av förvaltningsdomstol.

3.7.7. Mer samordnad reglering av när och hur mål som rör försvaret ska överlämnas till regeringen

Stadsbyggnadsnämnden har ingen synpunkt på förslaget.

3.7.8. Mark- och miljööverdomstolens roll som prejudikatinstans förstärks

Stadsbyggnadsnämnden instämmer i att om mark- och miljööverdomstolens roll som prejudikatinstans förstärks bör mål av principiell betydelse kunna avgöras med förstärkt sammansättning.

4. Dispensgrunderna för prövningstillstånd

4.6.3. Dispensgrunderna för prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen begränsas

Stadsbyggnadsnämnden instämmer i att mark- och miljööverdomstolens roll som prejudikatinstans bör förstärkas. Ur det perspektivet är det logiskt att prövningsdispensgrunderna begränsas till prejudikatsskäl och synnerliga skäl. Som utredningen konstaterat gör sig dock inte skälen till motsvarande begränsning för överklagande till Migrationsöverdomstolen, dvs de allvarliga konsekvenser väntetider medför för enskilda, gällande i mark- och miljömål. Om länsstyrelsen försvinner ur instanskedjan innebär det att antalet överprövningsinstanser begränsas jämfört med vad som gäller för andra förvaltningsrättsliga mål dvs mål som överprövas av förvaltningsrätt, kammarrätt och högsta förvaltningsdomstolen.

Stadsbyggnadsnämnden menar att man mot denna bakgrund inte ska underskatta risken att fler avgöranden inte kommer att vara materiellt riktiga om möjligheten att få prövningstillstånd inskränks genom att ändrings- och granskningsdispens tas bort.

Förutsatt att förslaget genomförs anser stadsbyggnadsnämnden i likhet med utredningen att bestämmelserna om dispens bör vara fakultativa.

Stadsbyggnadsnämnden anser också att det bör införas en möjlighet för mark- och miljööverdomstolen att begränsa ett prövningstillstånd till en viss prejudikatfråga för att åstadkomma en mer ändamålsenlig prövning.

5. Rätten att överklaga beslut och domar inom mark- och miljörättsområdet m.m.

5.7.2. Klagorätten för enskilda på mark- och miljöområdet bör inte begränsas

Stadsbyggnadsnämnden instämmer med att klagorätten för enskilda inte bör begränsas, av de skäl som anges i betänkandet. Stadsbyggnadsnämnden delar utredningens bedömning att det inte är lämpligt att i lag begränsa klagorätten med utgångspunkt i de klagandes motiv för ett överklagande.

6. Avgift för överklagande

6.7.3. Ny avgift vid överklagande till mark- och miljödomstol och Mark- och miljööverdomstolen införs

Stadsbyggnadsnämnden avstyrker förslaget att ta ut en avgift för överklagande till mark- och miljödomstol samt mark- och miljööverdomstol i syfte att minska antalet överklaganden och därmed antalet mål hos mark- och miljödomstolarna. Som

utredningen konstaterar skulle avgift för att få överklaga ett beslut vara en nyhet i svenskt rättssystem. Vid en avvägning med de rättssäkerhetsintressen som talar mot att införa en sådan avgift anser stadsbyggnadsnämnden till skillnad från utredningen att det inte finns tillräckliga skäl för att införa en avgift för att överklaga på just mark- och miljörättens område. Oavsett att den föreslagna avgiften är relativt låg finns en risk att även de som menar sig ha grund för att överklaga ett beslut avstår av ekonomiska skäl, vilket ur demokratisk synpunkt är allvarligt. Effekten kommer också sannolikt att vara begränsad då många intressenter med ekonomiska resurser även fortsättningsvis kommer att överklaga beslut.

7. Tidsfrister för handläggningen av överklaganden

Stadsbyggnadsnämnden instämmer med utredningens överväganden och förslag.

8. Detaljplaneprocessen

8.7.3 Enklare process för planeringsbesked

Stadsbyggnadsnämnden tillstyrker utredningens förslag. Stadsbyggnadsnämnden har hittills inte utnyttjat möjligheten att söka planeringsbesked men en förenklad process är positiv om nämnden i framtiden skulle se fördelar att ännu tidigare få länsstyrelsens syn på markens lämplighet för tänkt ändamål.

8.7.4. Samrådsprocessen vid planläggning i detaljplan förtydligas

Stadsbyggnadsnämnden tillstyrker utredningens förslag. Förslag till förtydliganden bedöms bidra till en effektivare och mer förutsebar detaljplaneprocess.

8.7.5. Samrådskretsen vid planläggning i detaljplan begränsas

Stadsbyggnadsnämnden menar att samrådskretsen vid planläggning i detaljplan inte bör begränsas i enlighet med förslaget. Plansamrådet fyller en viktig demokratisk funktion. Mot bakgrund av Malmös bebyggelsestruktur, med en hög andel hyresrätter, så finns det risk att en begränsning minskar delaktigheten under planprocessen för en stor grupp boende som direkt kan påverkas av planförslag.

8.7.6 Bestämmelse om plankostnadsavtal införs

Stadsbyggnadsnämnden tillstyrker utredningens förslag. Malmö stad ingår s.k. planavtal om kostnader för framtagande av detaljplan i likhet med många andra kommuner. Det är positivt att möjligheten att ingå sådana avtal i stället för att ta ut planavgift framgår av lagen.

